

**FORSOMMERTUR i MARINE OMGIVELSER TIL STAVERN
OG HORTEN 26.MAI 2018**

Ja, nå skal vi dra til Vestfold og ”kaste anker” ved de sjømilitære stedene **Staverns Fredriksvern** og **Hortens Karljohansvern** og gjøre oss kjent med den aktiviteten som foregikk ved disse marinebasene i løpet av de siste 3-400 år. Dette blir en spennende tur med sterk tilknytning til historien i brytningstiden mellom danskeveldet og senere i unionen med Sverige. Som ved tidligere turer går vi om bord i **Tele-Turs buss vest for Skagerak Arena** på den store gratisparkeringen og drar **kl.0900** langs E-18 mot Vestfold og Stavern. Vel fremme i **Stavern** blir vi møtt av **Nils Melau**, som i tillegg til å være styremedlem i Stavern og Brunlanes historielag også har historie som fag. Han har lovet oss en interessant

omvisning i de sjømilitære områdene. Vi starter med besøk i den gamle **Fredriksvern kirke** (nå **Stavern kirke**) som ble oppført i 1756 som den første norske marinekirke. Videre vandrer vi i ro og mak og får se **Citadelloya, Fredriksvern Verft** med kommandantboliger, krutthus med mer. Vi har satt av drøye to timer i Stavern, og tiden vil vise om vi tar oss tid til å besøke **Minnehallen**, nasjonalmonumentet over krigsforliste sjøfolk under to verdenskriger.

- Ut på E-18 igjen setter vi kursen direkte mot **Horten og Marinemuseet**, en svært interessant samling, anerkjent som verdens eldste marinemuseum. Vi får to guider som viser oss rundt i 1 ½ - 2 timer, og her presenteres ikke bare skipmodeller fra vikingtid til våre dager, men også tegninger og 12000 bind militær faglitteratur og mye, mye mer. For dem som ønsker det er det også anledning til å besøke en **u-båt RAP fra 1872, i tillegg til KNM ”Utsira” fra 1965**.

Det nærmer seg tid for mat, og vi har fått anbefalt et utmerket spisested **”Fishland”**, nede ved brygga, hvor vi nyter en solid fiskesuppe med baguette og annet tilbehør. God dessert blir det også ! Ved 1715 -1730 tiden er det antakelig aktuelt å bryte opp og sette kursen hjemover. Vi velger veier som leder oss forbi kjente historiske steder, så som Borrehaugene og videre over Raet med bl.a. Gokstadhaugen . Interessen om bord i bussen avgjør om det er aktuelt å gjøre et kort stopp. Sannsynlig retur Skien vil være ca **kl.1930**.

Vi gleder oss til fine opplevelser sammen og håper på godvær for max utbytte!

Historielaget forbeholder seg rett til eventuelle endringer

Pris for turen er kr.750,- pr.pers. som omtatter:

- Busstransport tur/retur Skien-Stavern-Horten
- omvisning m/guide Stavern kirke
- guiding gjennom det historiske Stavern
- inngang Marinemuseet, Horten
- omvisning m/ 2 guider gjennom samlingene
- lunsjmåltid på restaurant Fishland

Bindende påmelding snarest innen 01.mai til

Ingrid Sørbo mob. 977 37 970

Kari Forsberg mob. 467 88 712

Historielagets turkonto: 2610.18 87285 **Husk å notere eget navn ved overføringen.**

«FERJA» FRA BØLEVEIEN TIL GRÅTEN

Ferja fra Follestad til Klosterøya – BJARKÅ - er kjent for de fleste, men at det var en lignende virksomhet noen hundre meter lenger sør, fra Bøleveien 22 til Gråten, er nok mindre kjent.

I 1914 kjøpte Alfred Rasmussen tomt av Interessentskapet Store Follestad som stod for utparselleringen av tomtene på Bøleveien. Tomten fikk adressen Bøleveien 22. Med tomten følger «vandret og strandret i dens lengde (25 m) mot Skienselven», står det i skjøtet. Dette med rettigheten om atkomst til elva var nok vesentlig for Rasmussen, som fikk bygget brygge og båthus her. Fra haven på toppen av fjellet, anla han en trapp ned til båthuset og brygga. Yrket hans var stuer, men han startet tidlig med ferjefart med robåt fra brygga si, og over til Skjæret i Gråten. Her hadde han gjort avtale med ei brygge som han kunne benytte i ferjetrafikken sin. Denne trafikken hadde han sikkert planer om da han kjøpte tomten, i alle fall tyder valget av navn på tomten i Bøleveien 22 på det. Han kalte tomten for «Landstig».

Ferjingen som Rasmussen drev, var noe mer tilfeldig enn den de hadde i Follestad. Han hadde ingen faste rutetider. Om noen ønsket ferjing og Rasmussen eller en av sønnene var hjemme, ble de satt over. Var ingen hjemme, var det heller ingen ferjing. På brygga i Gråten hadde han montert en triangel av jern som de som ønsket transport, kunne slå på. Var ferjemennene hjemme, rodde de over og henta folk. Var ingen hjemme, kom det ingen pram over elva. Men når det var travkjøring på Klosterskogen, var ferja alltid bemannet. Tilstrømmingen til denne banen var stor, og på søndagene med travkjøring var det alltid kø på brygga til Alfred. Særlig kom det mye folk fra Vestfold, med jernbanen til Ekornrød stasjon. Mange fulgte nok toget til Follestad stasjon også, men de som var godt kjente, gikk av på Ekornrød stasjon og ble satt over elva av Rasmussen. Det var kortere å gå fra Gråten enn fra Klosterøya når man skulle på travbanen. Så her hadde Alfred Rasmussen et lite forsprang på Hansen-karene i Follestad.

Alfred Rasmussen holdt det gående med ferjing fram til ca. 1950. Han var født i 1890, og døde i 1958.

TW

Alfred Rasmussen ombord i «ferja» mellom Bøleveien 22 og Gråten – bilde lånt av Unni Hauge

APRILDAGENE 1940 - EN LITEN PIKES OPPLEVELSER

Skien. Høsten 1939. Vi barn hadde lagt merke til at de voksne satt oppe om kveldene og snakket alvorlig sammen. Radioen var lavt på, og vi forsto ikke mye av det som ble sagt. Men «invasjon» var ett av ordene vi ikke hadde hørt før. Den eldre halvbroren vår kom hjem på en snarvisitt fra sin post som nøytralitetsvakt- vi stusset over dette rare, nye ordet.

På gulvet ute i oppgangen til 2.etasje sto to sinkbøtter fulle av sand «Sivilforsvaret» - kunne vi lese på bøttene. Inne i stuene var de pene, solgule rullegardinene byttet ut med noen kullsvarte utgaver, og utelyspæren over inngangen var blitt skiftet ut med en merkelig blålig variant. Det var nok noe i gjære, men vi barn lekte som vanlig når vi kom hjem fra skolen.

Men så en morgen- 9.april sto det i almanakken - våknet vi av flyalarm. Vi hadde nok hørt den før, for det hadde vært mange øvelser og prøver i løpet av høsten, men nå var noe ekstra på ferde! Mamma var som vanlig gått tidlig ut i butikken hun drev, da søsteren min kom storskrikende hjem fra skolen. «Det er krig! De kan bombe oss!». Hun krøp under stuebordet og ble sittende og hulke. - Deretter skjedde nok mye i full fart, og mamma, som var blitt enke høsten før, lot leieboerne våre ta hånd om oss barn, - vi skulle «evakueres». Ja, hva var nå det? Den store lastebilen til Bernt Thorstensen sto utenfor huset vårt, og opp på lasteplanet ble vi lempet – en etter en, alle tre godt kledd, for selv om det var april, var det fremdeles ingen tegn til vår. Sjøføren, som var leieboer i huset vårt, fylte opp lasteplanet med egne barn og andre familiemedlemmer før det bar av gårde nordover mot Gulset. Det var en av de andre leieboerne som hadde foreslått et trygt oppholdssted, og det var til hytta hans på Tindskollen vi skulle evakueres. Kjøreturen endte et sted langs Hyniveien, hvor en smal sti førte inn i den tette skogen, og derfra måtte vi gå. Bortsett fra en åpen bekk vi måtte krysse, husker jeg merkelig nok ingen ting av den lange skogsturen, selv om det var aller første gang jeg var i en skog. Men da den lille røde hytta ble synlig mellom de snødekte granene, var alt bare spennende for en 8 åring. Vi gjorde nok store øyne da vi tumlet inn i den lille 2-roms boligen- stue og kammers, det var det hele. Peisen i det ene hjørnet husker jeg godt. Det var der melken vår ble varmet og fikk røyksmak. Vann ble hentet i en olle nede i et dalsøkk et steinkast fra hytta, og ofte måtte vi hakke hull på isen før vi kunne fylle spannet. Merkelig at det var sengeplass til oss alle. Jeg lå i en sengebenk «anføttes» med en fremmed pike i familie med hytteeieren. Hvor søsknene mine sov husker jeg ikke, men hytta fyltes ytterligere de kveldene de voksne kom på besøk med matforsyninger og nytt om situasjonen hjemme i byen. Og mot sengetid når vi barn var ved å sovne, hørte vi lavmælte, alvorlige samtaler. Noen ganger kom også mamma for å se hvordan det sto til. Tomhendt kom hun ikke, men søkklastet med melk og brød fra butikken kom hun traskende gjennom skogen - og så, neste dag –til fots hjem igjen til jobben i byen. Noen netter hadde hun fått butikkhjelpen til å overnatte hos seg. Det var lite hyggelig å ligge alene i det store huset med mange fremmede lyder på gaten utenfor.

Vi barn fikk dagene til å gå med lek i snøen utendørs. For inne var det trangt! Og om kvelden når alt det våte yttertøyet hang til tork rundt peisen, ble rommet liksom enda trangere.

Det gikk endelig mot vår, og et av mine siste minner er da vi fant den første blåveisen i en solvendt skråning. Og så endelig – etter ti dager og netter var det tid for å vende hjem!

Transporten og turen gjennom skogen er strøket fra hukommelsen, men opplevelsen av hjemkomsten sitter for alltid i minnet! Huset vårt var liksom blitt så stort, og så var det så veldig store rom! Og så høyt under taket! Og så langt mellom møblene! Alt dette var sterkere opplevelser enn det faktum at vi fikk se de første soldatene marsjere forbi utenfor huset vårt.

Livet gikk videre, og jeg tror ikke vi barn merket så store forandringer den første tiden. Men ting og vaner skulle langsomt endres, og etter hvert ville enhver familie daglig «kjempe» mot større og mindre utfordringer. Men - mer om det en annen gang!

B

Returadresse:
Skien Historielag
Postboks 318
3701 Skien

VASSDRAGSMUSEUM PÅ SMIEØYA?

Skien Historielag har, som kjent, rett til å uttale seg i forbindelse med utbygging/riving i byen vår. Denne muligheten for påvirkning/komme med innspill, er nettopp i tråd med vår formålsparagraf «fremme granskingen av Skien Bys historie og bevaring av dens kulturminner». Laget har gitt mange uttalelser i de senere årene, og selv om det ikke gis tilbakemelding om utfallet, går det ofte frem i media hvordan utbyggingen er blitt løst.

Nylig leverte styret sin uttalelse i forbindelse med utbyggingen på den delen av Klosterøya som kalles Tømmerkaia. Ganske raskt kom det tilbakemelding fra utbygger Steinar Moe, som ønsket en samtale med Skien Historielag. Leder og sekretær møtte opp 7.mars og ble tatt godt imot i arbeidsbrakka. Høringssvaret vårt lå på bordet, og utbygger gjennomgikk de forskjellige punktene. Det gikk frem av høringsdokumentene at Steinar Moe hadde opsjon på Smieøya. Dette hadde blitt kjent allerede i 2017, da media slo opp saken. Som en reaksjon på dette

henvendte Skien Historielag seg den gang til rådmann/ordfører med tips/ønske om at PM5 bygningen på øya kunne bli et utmerket vassdragsmuseum. Dette ønsket ble kommunen minnet om i vårt høringssvar, og det var dette utbygger Steinar Moe grep fatt i da vi møttes. Han syntes ideen med vassdragsmuseum var god, og han fortalte at han hadde kontaktet en del personer med kunnskap og innflytelse om planene. Også disse hadde bifalt ideen. Kort sagt – leder og sekretær gikk fra møtet med en følelse av at vår ide hadde livets rett- og ikke minst – at utbygger sluttet opp om våre ideer og planer med PM5-bygget. Så får vi se da.....
IS

Nytt medlemsmøte tirsdag 24 april

Vi inviterer til åpent medlemsmøte tirsdag 24. april på Hauges Minde kl. 18.30.

Foredrag av Alf Olav Larsen om «Minner i Marka» - gruvedriften i Skien Vestmark gjennom 300 år. Dette blir spennende!

Beverting og utlodning. Medlemmer kr.100,-/ ikke medlemmer kr 150.-.

Referat fra våre medlemsmøter finner du nå på våre hjemmesider!

www.skienhistorielag.no

Adresse endringer meldes: Per A. Svenkesen – E-post: per.a.svenkesen@gmail.com – tlf. 916 09 933.

Redaksjonskomite for «Brynet»
Thorbjørn Wahlstrøm, Per A. Svenkesen,
Arne Kristian Sneltvedt og Inge Bjørbæk

Skien Historielag